

**ABORDĂRI CONCEPTUALE PRIVIND EVOLUȚIA ȘI TENDINȚELE ÎN
RAPORTAREA SUSTENABILITĂȚII AFACERII**

**CONCEPTUAL APPROACHES ON THE EVOLUTION AND TRENDS IN BUSINESS
SUSTAINABILITY REPORTING**

CZU: 657.375:[005.35:334.72]

DOI: <https://doi.org/10.53486/isca2024.29>

Ana-Maria SANDULACHI,
Ștefan cel Mare University of Suceava, România
Email: anamaria.sandulachi@yahoo.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5765-5575>

Marius-Sorin CIUBOTARIU,
Ștefan cel Mare University of Suceava, România
Email: marius.ciubotariu@usm.ro
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8560-9223>

Abstract: The climate and health crises that have shaken the world in recent years have highlighted even more the need to change the current paradigm within the economic system, but also that of society as a whole. Given the important role of corporations globally, it goes without saying that adopting behavior that supports sustainable development cannot be possible without radical changes in corporate behavior. Thus, as the need for business sustainability reporting became more and more evident, the first concerns in this direction began to appear; the evolution of corporate sustainability reporting being strongly influenced by the various challenges of society over time. Considering the importance given to sustainability reporting, the main purpose of this work is to present a series of relevant aspects that represented milestones in the evolution of the business sustainability reporting process. In this regard, the research methodology assumes an evolutionary approach to the research problem, using in this sense fundamental research methods based on documentary research and content analysis. Therefore, the research strategy involves carrying out an extensive study at the level of the specialized literature with the aim of creating a complex presentation of how business sustainability reporting has evolved over time. Based on methods such as content analysis and comparison, we explored some of the most relevant academic contributions with the aim of identifying and comparing the main theoretical approaches and defining dimensions related to business sustainability reporting, thus highlighting the main trends and evolutions of this concept.

Keywords: sustainability, corporate reporting, social reporting, environmental reporting, integrated reporting

JEL Classification: M40

Introducere

În ultimii ani, problemele de sustenabilitate au captat atât interesul publicului, cât și al marilor companii, iar angajarea în activitățile de raportare a sustenabilității este văzută ca un element indispensabil în strategiile organizațiilor întrucât un astfel de angajament poate asigura dezvoltarea durabilă nu doar a afacerilor, dar și sustenabilitatea mediului în care acestea își desfășoară activitatea. Multe companii care au fost creditate pentru contribuția la progresul economic și tehnologic au fost și subiectul multor critici pentru crearea de probleme sociale și de mediu precum poluarea, deșeurile, epuizarea resurselor, calitatea și siguranța produselor, drepturile și statutul muncitorilor, iar puterea și influența marilor corporații a devenit un motiv de îngrijorare pentru societate.¹¹ Astfel, în anumite industrii și zone geografice, strategiile corporative de succes erau definite de părțile interesate prin

---

¹¹ Aman, Z., & Ismail, S. (2017). *The determinants of corporate sustainability reporting: Malaysian evidence*. Proceeding of the 4th International Conference on Management and Muamalah 2017 (ICoMM 2017), e-ISBN: 978-967-2122-15,

prisma capacității companiilor de a integra în modelul de business acele obiective strategice legate de provocările de mediu și sociale pentru care organizațiile sunt responsabile. Ca răspuns la această conștientizare generală legată de activitatea unei organizații și la efectele pozitive și/sau negative aferente, corporațiile au devenit mai sensibile la problemele sociale și la preocupările părților interesate și s-au angajat în diverse inițiative de sustenabilitate pentru a monitoriza și aborda problemele existente.¹²

Astfel, în ultimele două decenii, conceptul de sustenabilitate a câștigat proeminență la nivel global, raportările non-financiare sau extra-financiare cunoscând o creștere exponențială atât în rândul marilor companii, cât și la nivelul IMM-urilor; prin intermediul rapoartelor de mediu, sociale sau de sustenabilitate, companiile transmit părților interesate informații despre performanța lor socială sau de mediu. Raportarea sustenabilității afacerilor a atras atenția și în rândul asociațiilor și organismelor profesionale, instituțiilor guvernamentale, firmelor de consultanță, organizațiilor neguvernamentale și instituțiilor de cercetare, care au contribuit în mod semnificativ la dezvoltarea acestui concept. Acest lucru este evidențiat la nivel macroeconomic prin numărul tot mai mare de cadre generale și specifice diferitelor sectoare de activitate, documente de orientare, cerințe de reglementare în materie de divulgare și raportare, precum și prin interesul unei varietăți a instituțiilor în analiza și observarea evoluțiilor în raportarea durabilității.¹³

Evoluții și tendințe în raportarea sustenabilității afacerii

Problematika sustenabilității afacerilor și implicit a modului în care acest concept a evoluat de-a lungul timpului a reprezentat un subiect intens dezbătut nu doar pentru mediul de afaceri și organisme de reglementare, ci și la nivelul mediului academic. Astfel, în literatura de specialitate numeroase studii au analizat și au încercat să dezvolte concepte care să prezinte cât mai fidel diverse valențe ale dezvoltării durabile și ale raportării sustenabilității afacerilor.¹⁴

Una din cele mai recunoscute definiții ale dezvoltării durabile este cea care provine din Raportul Brundtland (1987) și afirmă că sustenabilitatea reprezintă „dezvoltarea care satisface nevoile prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile necesități”.¹⁵ O altă definiție reprezentativă este dată de IISD (1992), care prezintă sustenabilitatea ca fiind „adoptarea de strategii și activități de afaceri care răspund nevoilor curente ale întreprinderii și ale părților interesate, protejând, susținând și îmbunătățind în același timp resurse umane și naturale care vor fi necesare în viitor”.¹⁶ Van Marrewijk (2003) consideră că sustenabilitatea are în vedere „inclusivitatea preocupărilor sociale și de mediu în operațiunile de afaceri și interacțiunile cu părțile interesate”.¹⁷

Szekely și Knirsch (2005) asociază sustenabilitatea afacerilor cu „susținerea și extinderea creșterii economice, a valorii pentru acționari, prestigiul, reputația corporativă, relațiile cu clienții și calitatea produselor și serviciilor; adoptarea și urmărirea unor practici de afaceri etice, crearea de locuri de muncă durabile, crearea de valoare pentru toate părțile interesate ale corporației și satisfacerea

¹² Geerts, M., Dooms, M., & Stas, L. (2021). *Determinants of sustainability reporting in the present institutional context: the case of port managing bodies*. Sustainability, 13(6), 3148.

¹³ Godemann, J., & Michelsen, G. (2011). *Sustainability communication—an introduction*. Springer.

¹⁴ Zrnić, A., Starčević, D. P., & Crnković, B. (2020). Recent trends in sustainability reporting: Literature review and implications for future research. *Ekonomski vjesnik/Econviews-Review of Contemporary Business, Entrepreneurship and Economic Issues*, 33(1), 271-283.

¹⁵ Keeble, B. R. (1988). The Brundtland report: 'Our common future'. *Medicine and war*, 4(1), 17-25.

¹⁶ IISD, D., & Touche, W. (1992). Business Strategy for Sustainable Development. *Online*] http://www.bsdglobal.com/pdf/business_strategy.pdf. (accessed on 12 August 2014).

¹⁷ Van Marrewijk, M., & Hardjono, T. W. (2003). European corporate sustainability framework for managing complexity and corporate transformation. *Journal of Business Ethics*, 44, 121-132.

nevoilor celor deserviți”¹⁸. Așadar, sustenabilitatea reprezintă un concept normativ motivat din punct de vedere etic care se referă la o formă de economie și stil de viață prin care este posibilă conservarea resurselor necesare satisfacerii nevoilor generațiilor viitoare.

Pe măsură ce dezbaterile privind conceptul de sustenabilitate și semnificația acestuia au luat amploare atât la nivelul mediului academic, cât și la nivelul mediului de afaceri, au început să devină vizibile și primele tendințe de standardizare ale raportării sustenabilității afacerii, care au condus implicit la o evoluție semnificativă a raportării corporative.

Astfel, ca urmare a intensificării problemelor sociale și de mediu, necesitatea raportării sustenabilității afacerilor a devenit tot mai evidentă și au început să apară și primele preocupări în această direcție; evoluția raportării sustenabilității afacerilor fiind puternic influențată de diferitele provocări ale societății de-a lungul timpului. Astfel, primele preocupări privind raportarea sustenabilității afacerilor au apărut în jurul anilor 1970, când atenția societății și a clasei politice era îndreptată către calitatea vieții și implicit către efectele negative generate de creșterea economică specifică perioadei respective. Acest lucru a determinat o serie de companii să publice rapoarte sociale prin care să informeze părțile interesate cu privire la activitățile, produsele și serviciile companiei, și impactul social pozitiv sau negativ asociat desfășurării activității acestora. Aproximativ un deceniu mai târziu, la sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990, ca răspuns la incidentele periculoase și dezastrele de mediu care au avut loc în acea perioadă, rapoartele sociale au fost înlocuite de rapoartele de mediu al căror scop era de a oferi informații despre eficiența ecologică sau nivelul absolut al impactului asupra mediului. În consecință, companiile au fost percepute ca fiind creatorii și cauzele majore ale problemelor de mediu, și au început fie constrânse de noile legi, fie în mod voluntar, să furnizeze informații relevante despre activitățile corporative legate de mediu către o varietate de părți interesate. Până la sfârșitul mileniului, numărul de rapoarte de mediu și calitatea acestora s-a îmbunătățit, rapoartele evoluând de la glosare ecologice și rapoarte unice până la rapoarte de mediu cuprinzătoare publicate în mod regulat. Spre sfârșitul anilor '90, preocupările în domeniul raportării corporative vizau prezentarea impactului activităților corporative pe cele trei dimensiuni: dimensiunea de mediu, dimensiunea socială și dimensiunea economică, prin intermediul unor rapoarte de sustenabilitate care să evidențieze contribuția companiilor la dezvoltarea durabilă. Spre deosebire de rapoartele sociale din anii 1970, rapoartele de sustenabilitate accentuează fondul etic și moral al problemelor sociale existente, tratând aspecte cum ar fi munca copiilor în lanțul de aprovizionare, drepturile omului, reducerea sărăciei, probleme de gen, relații comerciale etc.

Principalele evoluții și tendințe care s-au remarcat în raportarea sustenabilității afacerii la nivelul mediului de afaceri, precum și la nivel academic, sunt sintetizate în Tabelul nr. 1.

Tabelul 1. Evoluții și tendințe în raportarea sustenabilității afacerii

Perioada	Evoluții și tendințe la nivelul mediului de afaceri		Evoluții și tendințe la nivelul mediului academic	
	Date raportate	Caracteristici	Tematici abordate	Autori relevanți
1970	Audit social	Rapoarte financiare privind impactul asupra mediului	Raportarea socială	Bowman & Hair 1976; Lessem 1977; Brockhoff 1979; Dierkes 1979; Heard & Bolce 1981; Cowen et al. 1987;
	Bilanțul social	Informații despre aspecte de interes pentru reprezentanții ai organizației		
1980	Date sociale și de mediu	Date furnizate în rapoartele financiare ale companiei		
1990	Rapoarte de mediu	Rapoarte rezultate din implementarea Sistemelor de management al mediului	Raportarea de mediu	Patten 1992; Birkin & Jorgensen 1994;

¹⁸ Székely, F., & Knirsch, M. (2005). Responsible leadership and corporate social responsibility: Metrics for sustainable performance. *European management journal*, 23(6), 628-647.

	Rapoarte financiare de mediu	Reguli contabile aplicate asupra aspectelor mediu		Bullough & Johnson 1995; Rikhardsson 1996; Stittle et al. 1997; Halme & Huse 1997; Kolk 1999;
2000 - 2010	Rapoarte sociale și de mediu / Rapoarte de sustenabilitate	Rapoarte care includ aspectele economice, dimensiunile sociale și de mediu ale organizației	Raportarea responsabilității sociale corporative	Perrini 2005; Morsing & Schultz 2006; Hartman et al. 2007; Prado-Lorenzo et al. 2009; Morhardt 2010
			Raportarea de sustenabilitate	Kolk 2004; Stiller & Daub 2007; Borgia et al. 2009; Kolk & Perego 2010;
2010 - prezent	Rapoarte integrate	Rapoarte care prezintă informații financiare și non-financiare într-un mod conectat.	Raportarea integrată	Eccles & Krzus (2010); De Villiers et al. (2014); Bernardi & Stark (2018); Vitolla et al. (2020); Hamad et al. (2023);

Sursă: adaptare după Ortas & Moneva (2011)¹⁹

Așadar, dintr-o perspectivă istorică, raportările legate de sustenabilitatea afacerilor au cunoscut schimbări semnificative.²⁰ Astfel, un prim pas în evoluția și dezvoltarea raportării sustenabilității afacerilor a fost reprezentat de completarea informațiilor cuprinse în rapoartele financiare cu informații divulgate în rapoarte sociale suplimentare care evidențiau adesea aspecte ce prezentau interes mai ales pentru reprezentanții organizației. Ulterior, pe măsură ce problemele legate de mediu au devenit tot mai pregnante, accentul s-a pus pe întocmirea unor rapoarte de mediu care au înlocuit raportările sociale anterioare. Până la sfârșitul anilor '90, raportarea corporativă a fost influențată semnificativ de dimensiunea socială și cea de mediu a afacerilor, considerându-se oportună raportarea acestor aspecte într-un raport comun care a fost adesea publicat alături de rapoartele financiare tradiționale. Începând cu anii 2000, s-a pus accentul pe importanța responsabilității sociale corporative și au fost propuse diverse forme de raportare care vizau includerea aspectelor economice, sociale și de mediu ale organizației, și care însoțeau rapoartele financiare tradiționale. În prezent, se consideră că raportarea sustenabilității afacerilor prin întocmirea unor rapoarte integrate care să prezinte informațiile financiare și non-financiare într-o manieră conectată ar putea satisface mai bine necesitățile de informare ale părților interesate.²¹

Cu toate acestea, fiind un concept în continuă evoluție, nu există încă în literatura de specialitate o definiție care să prezinte într-un mod exhaustiv ce presupune raportarea sustenabilității afacerilor, aceasta fiind adesea asociată cu noțiuni precum: raportarea socială corporativă, dezvoltarea durabilă, raportarea triple bottom line (TBL), raportarea ESG, precum și alte tipuri de raportări non-financiare.²² Consiliul Mondial de Afaceri pentru Dezvoltare Durabilă (WBCSD) consideră că raportarea sustenabilității afacerilor are în vedere întocmirea de către companii a unor "rapoarte publice pe care acestea să le furnizeze părților interesate interne și externe și care să prezinte o imagine a poziției și activităților corporative pe dimensiuni economice, de mediu și sociale".²³ O

¹⁹ Ortas, E., & Moneva, J. M. (2011). Origins and development of sustainability reporting: Analysis of the Latin American context. *Journal of Globalization, Competitiveness & Governability/Revista de Globalización, Competitividad y Gobernabilidad/Revista de Globalização, Competitividade e Governabilidade*, 5(2), 16-37.

²⁰ Fifka, M. (2012). The development and state of research on social and environmental reporting in global comparison. *Journal für Betriebswirtschaft*, 62, 45-84.

²¹ Hahn, R., & Kühnen, M. (2013). Determinants of sustainability reporting: A review of results, trends, theory, and opportunities in an expanding field of research. *Journal of Cleaner Production*, 59, 5-21.

²² Siew, R. Y. (2015). A review of corporate sustainability reporting tools (SRTs). *Journal of environmental management*, 164, 180-195.

²³ Heemskerk, B., Pistorio, P., & Scicluna, M. (2002). *Sustainable development reporting: Striking the balance*. World Business Council for Sustainable Development.

definiție similară este oferită și de KPMG care afirmă că ”rapoartele de sustenabilitate sunt acele rapoarte care includ informații cantitative și calitative privind performanța financiară/economică, socială/etică și de mediu a companiilor într-un mod echilibrat”.²⁴ Această idee este susținută și de *Institutul Contabililor Autorizați din Anglia și Țara Galilor (ICAEW)* care consideră că raportarea sustenabilității afacerii ”are ca scop reprezentarea performanței economice, sociale și de mediu a unei întreprinderi, precum și impactul acesteia asupra societății”.²⁵ Cu alte cuvinte, pentru a prezenta o imagine completă și fidelă a poziției și performanței unei companii, informațiile raportate de către aceasta nu ar trebui să se limiteze doar la aspectele financiare ale afacerii, ci ar trebui să includă și componentele sociale și cele legate de mediu care să permită o analiză cât mai completă a sustenabilității afacerii.

Concluzii

Așadar, tendințele privind raportarea sustenabilității afacerii se concretizează în standardizarea procesului de raportare a informațiilor nefinanciare, prin dezvoltarea unor cadre de raportare care să determine tot mai multe companii să adopte aceste practici de raportare, dar și a unor instrumente care să faciliteze acest proces. O inițiativă recentă în această direcție este reprezentată de dezvoltarea Directivei UE privind raportarea de sustenabilitate a companiilor (CSRD) care extinde progresiv domeniul de aplicare al reglementărilor privind raportarea informațiilor nefinanciare, și totodată, stabilește un set de standarde de raportare care ghidează companiile în procesul de raportare a sustenabilității afacerii. Astfel, un număr tot mai mare de companii vor fi constrânse să raporteze pe lângă informațiile financiare și un set de informații nefinanciare prin intermediul cărora să evedențieze pe de o parte, riscurile, oportunitățile, impactul și obiectivele legate de problemele sociale, de mediu și de guvernare, iar pe de altă parte politicile, acțiunile, progresul și rezultatele obținute ca urmare a integrării strategiilor de sustenabilitate în modelul de business al companiei. În același timp, prin colectarea informațiilor și întocmirea rapoartelor de sustenabilitate, companiile pot identifica noi perspective de dezvoltare economică și socială și pot adopta noi practici privind reducerea deșeurilor, inovarea proceselor tehnologice și reducerea consumului de energie, contribuind simultan la succesul afacerii și la creșterea beneficiilor pentru societate. Totodată, creșterea nivelului de transparență al companiilor ca urmare a raportării sustenabilității afacerii reprezintă un factor de diferențiere pe piață, stimulând încrederea investitorilor, confidențialitatea și loialitatea angajaților.

Deși de-a lungul timpului procesul de raportare a sustenabilității afacerii a cunoscut o dezvoltare semnificativă stârnind interesul unui spectru larg de actori ai mediului economic, aspecte precum caracterul voluntar al rapoartelor de sustenabilitate, inexistența unui cadru de raportare unic la nivel global, influențele contextuale asupra modului în care sustenabilitatea este definită și înțeleasă, precum și asimetria informațională dintre companii și părțile interesate, reprezintă elemente care pot afecta raportarea sustenabilității afacerilor.

Referințe bibliografice:

1. Aman, Z., & Ismail, S. (2017). *The determinants of corporate sustainability reporting: Malaysian evidence*. Proceeding of the 4th International Conference on Management and Muamalah 2017 (ICoMM 2017), e-ISBN: 978-967-2122-15,
2. Fifka, M. (2012). *The development and state of research on social and environmental reporting in global comparison*. Journal für Betriebswirtschaft, 62, 45-84.
3. Geerts, M., Dooms, M., & Stas, L. (2021). *Determinants of sustainability reporting in the present institutional context: the case of port managing bodies*. Sustainability, 13(6), 3148.
4. Godemann, J., & Michelsen, G. (2011). *Sustainability communication—an introduction*. Springer.

²⁴ Kolk, A., Van der Veen, M., Hay, K., & Wennink, D. (2002). KPMG international survey of corporate sustainability reporting 2002.

²⁵ Institute of Chartered Accountants in England & Wales (ICAEW). (2004). Sustainability: the role of accountants. London, Retrieved April 12, 2014

5. Hahn, R., & Kühnen, M. (2013). *Determinants of sustainability reporting: A review of results, trends, theory, and opportunities in an expanding field of research*. Journal of Cleaner Production, 59, 5-21.
6. Heemskerck, B., Pistorio, P., & Scicluna, M. (2002). *Sustainable development reporting: Striking the balance*. World Business Council for Sustainable Development.
7. IISD, D., & Touche, W. (1992). *Business Strategy for Sustainable Development*. Online: http://www.bsdglobal.com/pdf/business_strategy.pdf.(accessed on 10 March 2024).
8. Institute of Chartered Accountants in England & Wales (ICAEW). (2004). *Sustainability: the role of accountants*. London, Retrieved April 12, 2014
9. Keeble, B. R. (1988). The Brundtland report: 'Our common future'. *Medicine and war*, 4(1), 17-25.
10. Kolk, A., Van der Veen, M., Hay, K., & Wennink, D. (2002). *KPMG international survey of corporate sustainability reporting 2002*.
11. Ortas, E., & Moneva, J. M. (2011). *Origins and development of sustainability reporting: Analysis of the Latin American context*. Journal of Globalization, Competitiveness & Governability/Revista de Globalización, Competitividad y Gobernabilidad/Revista de Globalização, Competitividade e Governabilidade, 5(2), 16-37.
12. Siew, R. Y. (2015). *A review of corporate sustainability reporting tools (SRTs)*. Journal of environmental management, 164, 180-195.
13. Székely, F., & Knirsch, M. (2005). *Responsible leadership and corporate social responsibility: Metrics for sustainable performance*. European management journal, 23(6), 628-647.
14. Van Marrewijk, M., & Hardjono, T. W. (2003). *European corporate sustainability framework for managing complexity and corporate transformation*. Journal of Business Ethics, 44, 121-132.
15. Zrnić, A., Starčević, D. P., & Crnković, B. (2020). *Recent trends in sustainability reporting: Literature review and implications for future research*. Ekonomski vjesnik/Econviews-Review of Contemporary Business, Entrepreneurship and Economic Issues, 33(1), 271-283.